

O IZVORU PREBIVALCEV LJUBLJANE V SREDNJEM VEKU

Milko Kos

Pred dobrimi osem sto leti, leta 1144, je v znanih nam virih ime Ljubljane prvikrat zapisano.¹ Od takrat dalje se imenujejo in omenjajo ljudje po Ljubljani, taki, ki so v Ljubljani prebivali, pa taki, ki so bili z Ljubljano v kakršnikoli zvezi. Pred osem sto leti pa Ljubljana še ni bila mesto, to je naselje s takim in tistim družbenim in gospodarskim značajem in ureditvijo, ki velja za mesto v srednjem veku vobče. Je pa onihdob na griču nad krajem z imenom Ljubljana že stal fevdalni sedež, grad, ki ima v virih isto ime kot naselje pod njim.

Ta grad, z njim kraj Ljubljana pod njim, okoli njega pa širok okolišč, je bil pred osem sto leti v posesti koroške plemiške rodbine Spanheimov. Spanheimi so bili gospodarji Ljubljane in njenega okoliša od nekako sredine prve polovice 12. stoletja. Prav od takrat, in v naslednjem 13. stoletju (do leta 1269) so pa pripadniki rodu Spanheim tudi vojvodi Koroške. Na Kranjskem je bila ena glavnih spanheimskih postojank prav Ljubljana z gradom.

Po gradu, ne naselju Ljubljani se v razdobju od sredine 12. pa do druge polovice 13. stoletja imenujejo najstarejši po imenu znani »Ljubljančani«, kot prvi Ulrik leta 1144, za njim pa razni vitezi, ki so — največ v službi Spanheimov, gospodarjev Ljubljane — kot njihovi ministeriali — prebivali pač na gradu Ljubljani ali pa bili v kaki drugačni zvezi z Ljubljano. Za 12. stoletje so njihova imena (v oklepaju je letnica oziroma so leta datiranja zadevne listine): Ulrik (1146), Adalbert (1154), Rudolf (1154, 1164), Arnold (1161, 1162), Markvard (1144 do 1161, 1161, 1167 do 1181, 1181), Viker (okoli 1180). Mimo teh pripadnikov plemiškega razreda se v 12. stoletju imenuje po Ljubljani le še Peter, župnik ljubljanski (1163).²

Od teh najstarejših po imenu znanih »Ljubljančanov« moremo za dva ugotoviti, odkod sta v Ljubljano prišla oziroma, kje je izvor njunega rodu.

¹ O tej listini in njenem datiranju (izdana je bila med 30. majem in 23. oktobrom 1144) moja izvajanja v Glasniku Muzejskega društva 25—26 (1944—1945), 85 dalje.

² Imena vseh teh v listinah, ki so navedene v Gradivu za zgodovino Slovencev 4, 201, 205, 222, 326, 431, 441, 462, 471, 493, 647. Le Viker se omenja v stiški listini, ki je delno objavljena pri H. J. Hermannu, Beschreibendes Verzeichnis der illuminierten Handschriften in Oesterreich, Neue Folge, 2 (1926), 297, n. 193, v faksimilu pa pri M. Zadnikarju, Romanska Stična, Razprave, Slovenska akademija znanosti in umetnosti, razred za zgodovinske in družbene vede, IV/5, slika 7 (1957). O datiranju te listine moja izvajanja v Glasniku Muzejskega društva 10 (1929), 35.

Glede prvega med njima, Ulrika iz leta 1144, ni to težko reči. Listina ga imenuje »brata vojvodovega«, to je tedanjega koroškega vojvode Henrika iz rodu Spanheimov.³ Ta, ki je sledil kratek čas pred izdajo listine iz l. 1144 svojemu 7. aprila 1144 umrlemu očetu, vojvodu Ulriku, na koroškem vojvodskem prestolu, je verjetno poslal, kot nekakega upravitelja, po prevzemu vojvodstva, v Ljubljano svojega brata Ulrika, ki se torej imenuje leta 1144 po eni najpomembnejših postojank spanheimskega gospostva izven Koroške, gradu in kraju Ljubljani.

Od zgoraj naštetih, iz listin po imenih znanih najstarejših »Ljubljancev« smo pred leti ugotovili, da se da izvor s Koroške dokazati še za Arnolda. Mimo po Ljubljani se ta v listinah imenuje tudi po spanheimskem gradu **Kraigu**, ki je blizu Šentvida ob Glini na Koroškem. Tudi Arnoldov brat Bertold ima naziv po tem koroškem Kraigu.⁴ Svak Arnoldov in Bertoldov je bil Hartvik, ki je s priimkom Brust ali Prust znan iz listin, izdanih med 1147 in 1161.⁵ Arnolda iz Kraiga-Ljubljane moremo šteti za začetnika kasneje na Kranjskem pomembnega plemiškega rodu Kraigov, ki je pridobil tudi v okolici Ljubljane obsežno posest in bil v sorodstvenih zvezah z raznimi ondrotnimi fevdalnimi rodbinami.⁶

Prav v času, ko se imenuje Arnold iz Kraiga po Ljubljani (1161, 1162), je bil koroški grad Kraig — od 1147 pa do okoli 1174 — v lasti škofijske cerkve v nemškem Bambergu.⁷ To je bilo mogoče razlog, da Arnoldu, spanheimskem ministerialu iz Kraiga, ni bilo mesta ali obstanka v tiste čase bamberskem gradu in službi bamberskega škofa, marveč da je bil in se zadrževal na spanheimskem gradu Ljubljani.

Povezanost Ljubljane s koroškimi fevdalci se nadaljuje v 13. stoletju. Blizu spanheimskega gradu Kraiga so na Koroškem ruševine gradu z imenom **Nussberg**. Po njem se v 12. in 13. stoletju imenuje rod Spanheimom podložnih ministerialov. O njih in njihovi povezavi z Ljubljano sem pisal pred leti, kar naj tukaj na kratko povzamem oziroma z novimi podatki spopolnim.⁸ Pri ministerialih iz Nussberga je razširjeno ime Rudger (Ruodergerus, Ruogerus, Ruodeger, Rvodergerus, v razdobju 1136 do 1220), in pa sicer redka manjšalna oblika tega imena, Ruodelin (1227). Poleg tega imenā pa tudi ime Konrad (1236 do 1239).⁹ Na ista imena pa naletimo pri spanheimskih ministerialih, ki se menjaje imenujejo po Ljubljani in po Hrušici pri Ljubljani, na Konrada med 1249 in 1265;¹⁰ na Rudgerja, imenovanega tudi

³ O tem Ulriku A. Jaksch, *Geschichte Kärntens* 1, 271 do 273. Umrli je pred l. 1152 in bil pokopan v samostanu St. Georgen am Längsee na Koroškem.

⁴ Gradivo za zgodovino Slovencev 4, 431 (1161), 441 (1162); A. Jaksch, *Monumenta hist. duc. Carinthiae* 1, 165, n. 201 (1158), 183, n. 233 (1163), 3, 338, n. 1035 (1162—71), 389, n. 1037 (1162—1171).

⁵ Jaksch, *Monumenta hist. duc. Carinthiae* 1, 165, n. 201 (1158); 3, 357, n. 917 II (1153), 384 n. 1026 (1161), 325, n. 835 (1147), 352, n. 908 (1147).

⁶ Moja izvajanja v *Geografskem Vestniku* 23 (1951), 169.

⁷ A. Jaksch, *Geschichte Kärntens* 1, 275, 305.

⁸ Starejša in mlajša naselja okoli Ljubljane, *Geografski Vestnik* 23 (1951), 170.

⁹ A. Jaksch, *Mon. hist. duc. Carinthiae* 1, n. 89, 90, 540 VIII; 4, n. 862, 1426 XX; — 4, n. 1927; — 4, n. 2116, 2170.

¹⁰ Konrad iz Hrušice prvič 1249 (*Zahn, Urkundenbuch... Steiermark*, 3, 111), zadnjič 1265 november 10 (Jaksch, *Mon. hist. duc. Carinthiae*, 4, 630).

Rudelin, prvič 1239, zadnjič 1270.¹¹ Vse kaže, da se je rod spanheimskih ministerialov z Nussberga na Koroškem doselil oziroma, da je prišel s svojimi fevdnimi gospodi Spanheimi na Kranjsko. Ko se prenehajo imenovati po koroškem Nussbergu, se začnajo v virih omenjati s pridevkom »iz Hrušice« ali »iz Ljubljane«: Konrad iz Nussberga 1236 in 1239, iz Hrušice prvič 1249; Rudger - Rudelin iz Nussberga 1227, iz Ljubljane prvič 1239. Konrad se omenja kot notar; najmanj od 1252 do 1265 je sestavljal in pisal listine v službi Spanheimov.¹² Rudger-Rudelin je med 1261 in 1269 spanheimski kastelan na gradu Ljubljani.¹³ Po koncu oblasti Spanheimov v Ljubljani (1269) preneha v virih omenjanje Rudgerja-Rudelina iz Hrušice - Ljubljane.

Sinu Rudgerja-Rudelina je bilo ime Rajnvik (Raiwigus, Raenvvigus, Reinwigus). Omenja se 1267, 1268 in 1275.¹⁴ — V listinah pa se navaja okoli 30 let pred tem še en Rajnvik iz Hrušice - Ljubljane: 1. »Reinwicus de Laibach« v neki listini, ki je bila izstavljena med avgustom 1230 in pred 30. majem 1232, in 2. »Reinwicus de Pirpovm« (Hrušica) v neki listini izstavljeni 13. aprila 1243.¹⁵ Po letnicah navajanja tega Rajnvika (1230 do 1243) bi se skladalo, da je mogel biti oče Rudgerja-Rudelina (1239 do 1270) in bi tega sin Rajnvik (1267, 1268, 1275) dobil ime po starem očetu. Omenjanje Rajnvika starejšega iz Hrušice - Ljubljane bi hkrati kazalo, kdaj so se gospodje s koroškega Nussberga nastanili v Hrušici oziroma Ljubljani: vsaj okoli leta 1230. To bi soglašalo s spremembo pridevka Nussberg v pridevek Hrušica - Ljubljana pri zgoraj omenjenem Rudgerju-Rudelinu.

Dalje se kaže, da je Rajnvik, sin Rudgerja-Rudelina iz Hrušice-Ljubljane, imel sina, ki mu je bilo po starem očetu ime Rudelin. V neki listini iz leta 1328 se omenja Ruedell z ljubljanskih Prul (dacz dem Pruel), ki je bil stric Nikolaja in Konrada, sinov Ulrika Snitzenpaumerja; ta pa sta takrat prodala križniškemu redu v Ljubljani eno kmetijo v Hrušici. Ta Ruedell, ki ima v tekstu listine priimek »s Prul«, se pa na legendi pečata, na listino obešenega, imenuje Rudelin iz Hrušice (Ruodelinus de Pyrpaum).¹⁶

Težko je reči, ali in v kakšnih morebitnih sorodstvenih zvezah z navedenimi iz Hrušice-Ljubljane sta bila neki Gotfrid iz Hrušice (Gotefridus

¹¹ Rudger - Rudelin iz Hrušice - Ljubljane, prvič 1239 januar 28 (Gradivo za zgodovino Slovencev 5, 705), zadnjič 1270 avgust (notarska knjiga Joh. de Lupico, mss. lat., cl. 14, n. 80, str. 77, Benetke, Biblioteca Marciana).

¹² O Konradu notarju A. Jaksch, Monumenta hist. duc. Carinthiae 4, str. XVI dalje.

¹³ Prvič ljubljanski kastelan 1261 november 24 (Mon. hist. duc. Car. 4, 571, n. 2761), zadnjič 1269 november 28 (prav tam 5, 4, n. 3).

¹⁴ Mon. hist. duc. Car. 4, 662, n. 2923; Schumihev Archiv f. Heimatkunde 1, 27. — 1267 februar 20, Rudgerus de Leibach et Raiwigus filius suus; 1268 januar 16, Rudlinus de Pirboume (Hrušica) et filius suus Raenvvigus; Reinwigus de Pirpaum, 1275 (Marian, Austria sacra 7, 376).

¹⁵ Gradivo za zgodovino Slovencev 5, 260, št. 523. — R. Puschnig v zborniku Das Joanneum 1 (1940), 144, sedaj tudi B. Otorčec v Gradivu za zgodovino Ljubljane. Povsod čitanje Remwicus, ki se mi pa zdi napačno mesto pravičnega Reinwicus.

¹⁶ 1328 maj 22 (B. Otorčec, Gradivo za zgodovino Ljubljane), listina v Drž. arhivu Slovenije. Na pečat me je opozoril tov. arhivar Božo Otorčec, za kar in za podatke v tej razpravi, ki mi jih je ustrezljivo dal na razpolago oziroma me nanje opozoril se mu prav lepo zahvaljujem. Označeni so z B. O. — Glej rodovnik Nussberg — Hrušica — Ljubljana.

de Pierpoum) in neki Vajker iz Hrušice (Weikerus de Pyrpoum), ki se omenjata, prvi 1252 (februar 6), drugi 1265 (april 30).¹⁷ Ker sta v vrsti prič v listinah daleč za Rudgerjem-Rudelinom iz Hrušice, bi dejali, da sta bila njemu podrejena viteza. V listini iz leta 1265 je Rudger-Rudelin naveden kot gospod (dominus), Vajker pa brez vsakega pridevka.

Končam naj z zadnjim teh po Ljubljani imenovanih spanheimskih ministerialov. Vkljub temu, da je Spanheime v oblasti na Kranjskem in v Ljubljani leta 1269 nasledil češki kralj Přemysl Otakar, se zadnji še živeči Spanheim, Filip, takrat izvoljeni patriarh oglejski, svojim zahtevam do Kranjske in Koroške formalno ni nikdar odpovedal. Pri nasprotniku Přemysla Otakarja, nemškem kralju Rudolfu, je našel pomoč in ta ga je februarja 1275. leta priznal za vojvodo Koroške, gospoda Kranjske in Marke.¹⁸ Filip je celo zbral okoli sebe nekatere njemu zveste iz teh dežel. Eden teh, sicer malo pomembnih viteзов, je bil Rajnvard (Rainwardus) iz Ljubljane, ki je naveden kot priča v neki listini, izdani od njegovega gospoda Spanheima Filipa 1. julija 1275. leta v daljnem švicarskem Luzernu.¹⁹

Tretja koroška plemiška rodbina, ki jo je — mimo gospodov iz Kraiga in gospodov iz Nussberga — omeniti še v časih Spanheimov v zvezi z najstarejšimi po imenu znanimi Ljubljančani, so gospodje iz Krnosa (Gurnitz), kraja in gradu, ki je nedaleč od Celovca.

V drugi polovici 12. stoletja se pri enem članov tega koroškega rodu javlja ime Gizelbert (med 1156 in 1189).²⁰ Temu Gizelbertu sledi od zadnjih let 12. stoletja pa do leta 1238 večkratno omenjanje Ofona iz Krnosa,²¹ od 1216 do 1258 pa Vulfinga iz Krnosa.²² Eden kot drugi sta imela sina z imenom Gizelbert. Gizelbert se kot sin Ofona iz Krnosa omenja izrecno 1238, Gizelbert kot sin Vulfinga iz Krnosa pa 1255 in 1269, Gizelbert iz Krnosa brez navedbe očetovega imena pa večkrat v razdobju 1255 do 1269.²³

Ob istem času pa se začnjenja pojavljati in se javlja do leta 1285 neki Gizelbert: s pridevkom »iz Ljubljane« (1261); v listini, izdani v Ljubljani, naveden sredi med imeni njenih prebivalcev (1265) in slednjič večkrat kot meščan (civis) ljubljanski (1265, 1277, 1282, 1284, 1285).²⁴ Ta Gizelbert je

¹⁷ Jaksch, Mon. hist. duc. Car. 4, 403, n. 2479. — Schumi, Urkundenbuch... Krain 2, 266, n. 344.

¹⁸ Mon. hist. duc. Car. 5, 114, n. 166.

¹⁹ Prav tam, 122, n. 180.

²⁰ Gradivo za zgodovino Slovencev 4, 366, 527, 575, 760.

²¹ Gradivo za zgodovino Slovencev 4, 835; 5, 12, 196, 214, 278, 473, 693.

²² Gradivo za zgodovino Slovencev 5, 254, 456, 515, 543, 693, 880. — Mon. hist. duc. Car. 4, 474, 475, n. 2600 I (1269 julij 5, že mrtev, prav tam, 711, n. 3005). — Prim. A. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark aus dem Mittelalter, (1910), 42, 44; VI. Levec — A. Luschin v Mitteilungen des Musealvereins für Krain 19 (1906), 34.

²³ Gizelbert, Ofonov sin, 1238 junij 2 (Gradivo za zgodovino Slovencev 5, 693). — Gizelbert, Vulfingov sin, Mon. hist. duc. Car. 4, 474, n. 2600 I (1255 junij 11), 712, n. 3005 (1269 julij 5). Brez imena očetovega: prav tam 4, 473, n. 2598 (1255 maj 16), 490, n. 2626 (1256 marec 29), 492, n. 2628 (1256 april 6), 493, n. 2629 (1256 april 6), 540, n. 2699 (1259 marec 15), 541, n. 2700 (1259 marec 15), 702, n. 2992 (1269 januar 24).

²⁴ Schumi, Urkundenbuch... Krain 2, 222, 266, 273; G. Petteg, Die Urkunden des Deutsch - Ordens - Centralarchives zu Wien 1 (1887), n. 538, 606, 633; Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1284 november 8.

— poleg nekega Otona — prvi iz listin znani prebivalec Ljubljane, ki se imenuje njen meščan. Najkasneje leta 1300 (december 21) je bil med mrtvimi.²⁵

Zdi se mi brez dvoma, da pripada ta ljubljanski Gizelbert rodu koroških Krnošanov in da je sin zgornaj omenjenega Vulfinga. Za to imam naslednje razloge.

1. Gizelbert kot Ofonov sin se omenja 1238, Gizelbert kot Vulfingov sin pa prvič 1255, drugič pa 1269; drugič kot »mlajši« (iunior). To pa bi se težko skladalo z Gizelbertom Ofonovim sinom, omenjenim že 1238 in bi ta v rodu Krnošanov bil Gizelbert »starejši«. Gizelbert je imel sina z imenom Vulfing, torej bi imel vnuk ime starega očeta.

2. Gizelbert se omenja od 1255 po Krnosu, nato od 1261 do 1269 po Krnosu oziroma Ljubljani, zatem do 1285 pa samo po Ljubljani. Gizelbert iz Krnosa je eden primerov vitezov, ki so se naselili v meščanski naselbini in se pomeščanili.

3. Ta Gizelbert je nekolikokrat za pričo v listinah koroškega vojvode Ulrika iz rodu Spanheimov, do 1269 gospodarja Ljubljane.²⁶ Ko se 1265 prvič v znanih virih pojavi kot »ljubljski meščan«, ga vojvoda Ulrik označuje kot »svojega meščana«.²⁷ Ta Gizelbert je imel fevdno posest v okolici samostana kartuzijanskega reda v Bistri pri Vrhniki, ki je ustanova vojvode Ulrika. Potem ko 1269 s smrtjo vojvode Ulrika preneha oblast Spanheimov na Koroškem, se Gizelbert, dokler je živel, ne imenuje več po koroškem Krnosu marveč zgolj po Ljubljani. Gizelbert je imel tri sinove, Vulfinga, Henrika in Frančiška. Frančišek je bil duhovnik in je 1319 prejel faro Sv. Križa pri Kostanjevici.²⁸ Vulfingova žena je bila neka Elizabeta. Henrik pa je imel sina z imenom Dietmar. Vulfing in Henrik se okoli 1300 javljata v fevdalno nemeščanskem okolju, se imenujeta zopet po koroškem Krnosu; Vulfing je med »zvestimi« goriško-tirolskih grofov.²⁹ Sinova torej nista sledila očetu v ljubljanskem meščanstvu. Tudi je Vulfing 1300 odprodal fevdno posest, ki jo je — pač po očetu — imel okoli Bistre pod Ljubljano. Spričo tega in drugega bi si nekega Vulfinga, ki se med 1297 in 1307 imenuje meščan v Ljubljani, ne upal istovetiti z Vulfingom iz Krnosa, sinom ljubljanskega meščana Gizelberta.³⁰

Imel pa je Gizelbert iz Krnosa - Ljubljane tudi hčer, Trauto po imenu. Z omožitvijo te z ljubljanskim meščanom Tomažem, ki ima tipičen mestnotopografski priimek »od vrat« oziroma »pri vratih« in se izrecno imenuje Gizelbertov zet, se rod ljubljanskega meščana Gizelberta v Ljubljani po

²⁵ Mittheilungen des Musealvereines f. Krain 13 (1900), 48.

²⁶ Mon. hist. duc. Car. 4, n. 2626, 2628, 2629, 2992, 3005.

²⁷ Schumi, Urkundenbuch... Krain 2, 273, n. 349.

²⁸ G. Bianchi, Documenti per la storia del Friuli 1, 211 (B. O.).

²⁹ Citat kot pri št. 25; Archiv für Heimatkunde 2, 243, n. 2; 248, n. 14; 253, n. 41; 261, n. 41; 261, n. 66; 266, n. 84.

³⁰ Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1297 dec. 24; Archiv f. Heimatkunde 2, 256, n. 50 (1301 avgust 1); F. Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo, 68 (1307 junij 13).

ženski črti nadaljuje.³¹ Potomce iz zakona Trauta - Tomaž moremo v meščanskem rodu »pri vratih« slediti do preko sredine 14. stoletja.³²

Pri začetkih Ljubljane je šla koroškim Spanheimom veljavna beseda in vpliv. V zvezi s tem je, da so na grad in v mlado, pod gradom nastajajoče meščansko naselje prihajali ljudje iz Koroške, glavne dežele Spanheimov. Dognali smo to za fevdalce iz Kraiga, Nussberga in Krnosa. Od slednjih se je eden pomeščanil. Giselbert po rodu iz Krnosa je — kot povedano — poleg nekega Otona prvi doslej po imenu znani ljubljanski meščan.

Druga dežela — poleg Koroške — iz katere so v starejši dobi mesta Ljubljane prihajali vanjo ljudje od zunaj, se v njej naseljevali in postajali njeni meščani, je bila Italija in od njenih pokrajin posebno Furlanija. Podobno kot pri Spanheimih gre pomen politični povezavi Ljubljane z deželo na zahodu, nič manj upoštevanja vreden pa je tudi gospodarski moment.

Oglejski patriarh ni bil le vrhovni cerkveni gospod v Ljubljani, marveč kot mejni grof kranjski tudi svetni, seveda kolikor dejansko svetna oblast patriarhova ni bila oziroma ni prešla v roke drugih. V 13. stoletju so se nekateri oglejskih patriarhov resno trudili, da bi dosegli dejansko ali vsaj večjo svetno oblast nad Kranjsko in s tem tudi nad Ljubljano, kot so jo imeli njihovi predniki. Čeravno ta prizadevanja niso imela večjega uspeha, vendar je v zvezi s tem omeniti, da imata patriarha Bertold (1218 do 1251) in Gregorij (1251 do 1269) med leti 1247 in 1267 na Kranjskem svoje namestnike v svetnih zadevah, vicedomine imenovane,³³ da mora Spanheimec koroški vojvoda Ulrik 1261 sprejeti od patriarha Ljubljano kot oglejski fevd,³⁴ da je patriarh Rajmund v letih 1274 do 1277 z naslonom na nemškega kralja Rudolfa menil, da bo uspel z obnovitvijo svetnega gospodstva Ogleja nad Kranjsko, v čemer pa se je bridko prevaral.³⁵

Iz političnih in cerkvenih zvez med Oglejem in Ljubljano, ki jim je dodati nič manj tehtne in z njimi nedvomno povezane gospodarske, je lahko razumeti dotok ljudi tudi iz oglejskega območja v Ljubljano v 13. stoletju, bodisi po raznih službah in funkcijah, ki so jim bile naložene, bodisi po poslovnih zvezah. V prvi dobi mesta Ljubljane je omeniti predvsem dve rodbini, ki obe segata po svojih ljubljanskih začetkih še v 13. stoletje: Aglerje in Porgerje.

Neki magister Peregrin je 1261 kaplan oglejskega patriarha in hkrati župnik v Mengšu, 1265 in 1267 pa patriarhov vicedom na Kranjskem, torej njegov funkcionar v svetni službi.³⁶ Po propadu oglejskega svetnega gospodstva na Kranjskem naletimo na magistra Peregrina kot oglejskega cerkvenega funkcionarja: najmanj med 1277 in 1293 je arhidiakon za oglejski arhidiakonat, ki je obsegal Kranjsko in Slovensko Marko. Leta 1293 je ta Peregrin prepustil oglejskemu patriarhu nekega Guarienda, sina po-

³¹ Archiv f. Heimatkunde 2, 242 (1300 januar 1); Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1301 avgust 10.

³² Glej rodovnik Krnos — Ljubljana — »pri vratih«.

³³ Schumi, Urkundenbuch... Krain 2, 107, 116, 133, 137, 157, 210, 212, 216, 235, 289, 290.

³⁴ Mon. hist. duc. Car. 4, 570, n. 2761.

³⁵ L. Hauptmann v Erläuterungen zum Histor. Atlas der österr. Alpenländer I/4, 424 do 427.

³⁶ Mon. hist. duc. Car. 4, 571, 621; Urkundenbuch... Krain 2, 289, 290.

kojnega Albona iz Ljubljane, ki da je njegov (arhidiakonov) človek.³⁷ Človeka, ki je bil oglejskemu funkcionarju na tak ali drugačen način podložen ali podrejen in ki je postal človek patriarha iz Ogleja (Aquileia, srednjeveško nemško Aglei), se je pač prijel priimek »Oglejec« (Agler, Agleger, Agleier). Ima ga imenovani Guariend (tudi Weriant oziroma Weriandus v virih), ki se omenja še leta 1336, imajo ga pa pač tudi njegovi nasledniki.³⁸ Guariend-Weriandov sin je bil verjetno Nikolaj, ki se s priimkom »Oglejec« (Agleyer, Aglyer, Aglier) navaja med 1328 in 1340;³⁹ njegova sinova pa sta verjetno Lenart in Tomaž. Tomaž se omenja 1362, 1363 in 1368, še vedno s priimkom »Oglejec« (Agler, Aglar).⁴⁰ S Tomažem prenehajo vesti o »Oglejcih« v Ljubljani.⁴¹

Iz Furlanije — in Italije vobče — je ob koncu 13. stoletja prišlo v Ljubljano tudi nekaj doseljencev, ki so pripadali trgovskim in bankirskim združbam. Te so bile v tistih časih marsikje v Evropi zelo razširjene. Člani takih združb jamčijo vzajemno in skupno za obveznosti združbe, morejo pa predstavljati in zastopati njene interese ter živeti tudi v različnih deželah in krajih.

Od takih združb, katerih člani so se naselili v Ljubljani, so ob koncu 13. in v 14. stoletju najpomembnejši **Porgerji**.⁴²

Z nekaterimi dodatki in popravki bi želel spopolniti to, kar je bilo o tej zelo pomembni in premožni ljubljanski patricijski rodbini v literaturi že povedanega.⁴³ Zlasti pa naj poizkusim sestaviti njen rodovnik.⁴⁴

Priimek Porger, ki ga imajo člani te ljubljanske poslovne združbe in meščanskega rodu po denarnih poslih, s katerimi so se ukvarjali (nemško borgen, posojati, borgaere, upnik), je priimek občega značaja in ga nimajo samo ljubljanski Porgerji.⁴⁵ V naše mesto so se Porgerji verjetno doselili iz Furlanije. Za to sicer ne govori domneva, da je zgoraj omenjeni Weriant »der Agleger« eden Porgerjev — Oglejčev — Furlanov,⁴⁶ marveč njihove tesne poslovne zveze s to deželo, z oglejskim patriarhatom in patriarhom ter z mesti Čedadom in Vidmom. V Čedadu imajo Porgerji svojo hišo. S poslovnimi prijatelji v Čedadu si ljubljanski Porger okoli leta 1320 dopisuje v

³⁷ Mon. hist. duc. Car. 5, 402, n. 632. — Thesaurus ecclesiae Aquileiensis, ed. J. Bianchi, Udine 1847, 195. — A. Koblar v Izvestjih Muzej. društva za Kranjsko 3 (1893), 61. — 1277, april 26, arhidiakon in župnik ljubljanski, na pečatu župnik (B. Otorespec, Prebivalstvo Kamnika v srednjem veku, Kamniški zbornik 1956, 73).

³⁸ Archiv für Heimatkunde 2, 243 (Weriant in njegov brat Alber), 1300 januar 1. — Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1309 februar 9, 1336 december 20.

³⁹ Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1328 avgust 17, 1328 september 14, 1329 oktober 18, 1329 december 31, 1336 december 20. — Mittheilungen des Musealvereines f. Krain 13 (1900), 56 (1340 november 5).

⁴⁰ Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1362 avgust 10, 1363 avgust 24, 1368 januar 19.

⁴¹ Glej rodovnik Aglerji.

⁴² Fr. Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo (1929), 46 do 47; J. Žontar, Banke in bankirji v mestih srednjeveške Slovenije, Glasnik Muzej. društva 13 (1932), 22 do 23; F. Gestrin, Doneski k zgodovini Ljubljane v srednjem veku, Zgodovinski časopis 5 (1951), 201, 202.

⁴³ Glej rodovnik Porgerji.

⁴⁴ V Innichenu na Tirolskem, 1261, 1307, 1339 (Fontes rerum Austr., II. Abt., 31, 218; 35, 42, 271).

⁴⁵ J. Žontar v Glasniku Muzej. društva 13 (1932), 22, 32 op. 20.

»ljudskem«, to je italijanskem jeziku; njegov agent potuje v poslovnih zadevah med Ljubljano in Čedadom.⁴⁶

Prva Porgerja se — po ohranjenih listinah — pojavita v Ljubljani leta 1280 (ne prvi že 1271).⁴⁷ Bila sta brata Nikolaj in Weriand. Kaže pa se, da so Porgerji v našem mestu prebivali že pred tem letom, kajti Nikolaj je bil tega leta v Ljubljani že vdovec po svoji ženi Konstanci, ta pa je bila posestnica štirih njiv v ljubljanskem Gradišču, torej verjetno Ljubljančanka.⁴⁸ Od Nikolaja moremo preko njegovega sina Lenarta in tega sinov Vitalisa, Gregorija in Lenarta ter njihovega potomca Hansela slediti v Ljubljani rod s priimkom Porger do leta 1383, ko se omenja v meni znanih virih zadnji ljubljanski Porger. Pač pa omenjata Pavel iz Loke in njegova žena Klara še l. 1431 v neki listini Lenarta Porgerja in njegovo ženo Katarino, ki da sta bila Klarina pradedi.⁴⁹ Ker vemo, da je bilo ženi prvega obeh omenjenih Porgerjev z imenom Lenart ime Jera (Gertrud), je bila Katarina verjetno žena drugega Porgerja — Lenarta, ki se omenja okoli leta 1360.

Brat Nikolaja Porgerja je bil Veriand. Morebitnih njegovih otrok ohranjeni podatki ne navajajo, pač pa Marssu, ki je verjetno njegova najmanj od leta 1299 ovdovela žena.

Poleg Nikolaja in Lenarta Porgerja je v prvi polovici 14. stoletja živel v Ljubljani še tretji najpomembnejši Porgerjev, Jakob. Imel je za ženo Mazzo iz fevdalnega rodu tirolskih Schrofensteinov. V Ljubljani je bil posestnik hiše, ki je stala v bližini današnje Tranče, »pri vratih, kjer se je šlo iz mesta na Stari trg«.⁵⁰ Kaže se, da je z Jakobovima sinovoma Lenartom in Frančiškom ta veja ljubljanskih Porgerjev izumrla, če se ni mogoče izselila.

Ali in v kakšni rodbinski zvezi z omenjenimi Porgerji je neki Lubetze (ali Lubtz) Porgarius, meščan v Ljubljani, ki se javlja 1295 in 1301, ne moremo reči; tudi ne, ali je istoveten z nekim Lubez-om, ki je bil 1284 ljubljanski mestni sodnik in se kot meščan (Lubzo) omenja leta 1285.⁵¹

Eden najbolj razširjenih in donosnih denarnih poslov združbe Porgerjev je bilo jemanje v zakup carin, mitnic in drugih pravic, največ iz rok deželnih knezov.⁵² S takimi posli sta se ob koncu 13. stoletja ukvarjala še dva Ljubljančana, ki ju prav tako kot Porgerje smemo šteti med Romane, v naše mesto v drugi polovici 13. stoletja priseljene. Tudi njuno delovanje ima značaj posla v okviru združbe. V letih 1293 in 1294 sta Ulrik Latin

⁴⁶ M. Kos, Una lettera in volgare spedita verso il 1320 da Lubiana a Cividale, Ce fastu? 32 (Udine 1956).

⁴⁷ Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1280 julij 22. — Weriand v listini 1271 november 17, ni Porger (J. Žontar v Glasniku Muzej. društva 13, 1932, 32, op. 21).

⁴⁸ Še 1339 se navaja ena njiv, ki jih je imela Porgerica (die Porgerin), G. Pettenegg, Die Urkunden... Centralarchives, n. 1146.

⁴⁹ Listina 1431 april 23, v arhivu Frančiškanskega samostana v Ljubljani.

⁵⁰ Jakob Porger proda hišo v Ljubljani »pei der obern prukken vnd pei dem tor da man get auz der stat in den alten marcht«, 1327 julij 4 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

⁵¹ Mittheilungen des Musealvereines f. Krain 13 (1900), 47; Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1284 november 8, 1301 maj 20; Pettenegg, Die Urkunden..., n. 633.

⁵² J. Žontar, v Glasniku Muzejskega društva 13 (1932), 26.

in Frankot iz Ljubljane dobila od koroškega vojvode Majnharda v zakup sodstvo, carino in vodno pravico v Ljubljani.⁵³ Pri Ulriku kaže pridevek Latin na Romana, verjetno Italijana. Pri imenu Frankot ali Frankut (Franchot, Franchottus, Franco, Francut, Francutt, Francvc, Frankotto, Frankottus, Frankut, Frankvot, Frankwcz) je pa končnica -ut, -ot, značilna za imena oseb s furlanskega jezikovnega območja. Ulrik in Frankot sta bila 1295 sodnika v Ljubljani, Frankot tudi leta 1307.⁵⁴ Frankotovi ženi je bilo ime Margareta, sinova pa sta bila Lenart in Veriand. Lenartov svak je vitez Henrik »der Leimtasch«.⁵⁵ Verjetno je Frankot imel še enega sina, Jurija z imenom, ki je bil po očetu nasledil priimek Frankot, kajti še 1385 se omenja duhovnik Klemen, sin rajnkega Jurija Frankota.⁵⁶ ⁵⁷

Tretjo poslovno združbo, ki se — mimo Porgerjev in Ulrika Latina-Frankota — pojavi ob koncu 13. stoletja v Ljubljani, pa predstavljata brata Feo in Nikolaj, sinova Bracina de Janzolo iz Florence. Od vojvode Otona, sina koroškega vojvode Majnharda, sta ta dva prejela leta 1299 za tri leta privilegij za banko v Ljubljani,⁵⁸ leta 1302 pa je bilo posojevalcu (prestatator) Feu v Ljubljani izplačanih 60 liber.⁵⁹ Nadalje vemo, da je »Pheo der Hohensiener« (Florentiner?) iz Ljubljane posodil 120 mark oglejskih denarjev Konradu iz Goričan, ta pa mu je za to 1301 (avgust 10) zastavil 24 kmetij.⁶⁰ To je pa vse, kar nam je znanega o Florentincih oziroma Toskancih v tistih časih v Ljubljani, ki so sicer imeli onihdob povesod v Evropi silno razpredene poslovne zveze in združbe.

Na podatke in poročila o poslovnih združbah in njihovih članih v Ljubljani izza konca 13. stoletja kaže navezati nekaj podatkov o izvoru in začetkih ljubljanskih Židov, ki so se prav tako združevali v poslovne zveze, se pa naselili v Ljubljano kasneje od že imenovanih poslovnih združb in njihovih članov.⁶¹

Henrik, vojvoda koroški, je 1327 dovolil skupini Židov, da se preselijo na Kranjsko in kot poslovna združba prevzamejo v Ljubljani banko za posojila na zastavo. Člani te skupine so bili: Manuel ali Emanuel, sin pokojnega Bonfanta, zdravnik magister Bonaventura, sin pokojnega zdravnika magistra Jakoba, Aron ali Arnolt, sin pokojnega Iserla, Pilgrim in Jeremi-

⁵³ H. Wiesflecker, Die Regesten der Grafen von Tirol und Görz, Herzoge von Kärnten, II/1, n. 834, 901.

⁵⁴ Mittheilungen des Musealvereines f. Krain 13 (1900), 47. — F. Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo, 68.

⁵⁵ Podatkom, ki jih je zbral o Frankotu F. Gestrin (Zgod. časopis 5, 1951, 201) je dodati še zgoraj pri opombi 54 navedeni omembi in navedbe v dveh listinah, objavljenih sedaj v Grad, za zgodovino Ljubljane, 1299 julij 25, 1309 februar 9.

⁵⁶ Grad, za zgodovino Ljubljane, 1385 februar 24.

⁵⁷ Gl. rodovnik Frankotov rod.

⁵⁸ R. Davidsohn, Florentiner in Tirol und anderen Alpenländern, Forschungen zur Geschichte von Florenz 4 (1908), 330.

⁵⁹ Carniola 1911, 159.

⁶⁰ Grad, za zgodovino Ljubljane.

⁶¹ O Židih v Ljubljani: J. E. Scherer, Die Rechtsverhältnisse der Juden in deutsch-österreich. Ländern, 518 dalje; A. Rosenberg, Beiträge zur Geschichte der Juden in Steiermark (1914); F. Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo, (1929), 66; J. Žontar, Banke in bankirji..., Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo 13 (1932), 23, 24, op. 44 in 49.

jeva sinova Jakob in Bonaventura. Ti Židje so začetniki ljubljanske židovske naselbine, ki je v našem mestu obstojala skoraj 200 let. Prebivala je v posebni četrti na Novem trgu. Vesti o ljubljanskih Židih, ki jih ima Valvasor in od katerih je po času najstarejša iz leta 1213, se ne dajo preveriti in so po vsem sodeč napačne ali izmišljene.⁶²

O naštetih prvih Židih v Ljubljani je v eni listini povedano, da so bili iz Čedad, v drugi pa da so bili iz Čedad in Gorice. Držalo bo drugo. Iz Gorice sta bila, tako kaže, Jeremijeva sinova Jakob in Bonaventura, kajti Žida Bonaventura in Jakob Gurlo prodasta 1329 svojo hišo v trgu Gorici. Datum te prodaje se lepo sklada z odselitvijo obeh iz Gorice in kratek čas pred tem, leta 1327 dovoljeno naselitvijo na Kranjskem oziroma v Ljubljani.⁶³

Od takrat dalje poznamo mnoga imena ljubljanskih Židov in njihove posle, kar bi pa na tem mestu ne hotel naštevati. Od prvih ljubljanskih Židov je omenjen Emanuel še leta 1355 z imenom Maendel,⁶⁴ Aron pa še 1367 oziroma 1369.⁶⁵ V drugi polovici 14. stoletja so zlasti znani posli Židov Fraduca in Smojela, pa tudi Smojelovega očeta Eferla in Smojelovega brata Izaka (ta je umrl pred 24. julijem 1366).⁶⁶ V prvi polovici 15. stoletja se pogostokrat omenja Jakel, ki je, prav tako kot Smojel, čeprav ljubljanski Žid, prebival v Mariboru, kjer je obstojala številna židovska naselbina, pomembnejša od ljubljanske.⁶⁷

Poleg rodbin in ljudi, ki so že v prvi dobi mesta Ljubljane prihajali iz tujih oddaljenejših dežel in se v našem mestu nastanjevali, je pa seveda bilo še več takih, ki so bili domačini in so se v Ljubljano doseljevali iz bližnjih in bližnejših krajev. V vrsto pomembnih meščanskih rodbin, omenjenih v Ljubljani že okoli leta 1300 in v desetletjih po tem, je šteti Podlogarje in Kolence. Priimek in še drugo govori za njihov domači izvor.

⁶² Valvasor, Ehre XI, 710, 711; XV, 309, 319; M. Kos, Srednjeveška Ljubljana, 19.

⁶³ F. Kos v Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo 2/3 (1921-3), 6, 12. — Kod. B 534 (repertorij arhiva goriških grofov), fol. 319, v Drž. arhivu na Dunaju.

⁶⁴ Listina 1355 oktober 10, v Drž. arhivu na Dunaju.

⁶⁵ Listina 1367 julij 10, v Drž. arhivu na Dunaju; 1369 junij 21 (Mitteilungen des Musealvereines f. Krain 19, 1906, 56).

⁶⁶ Fraducz, 1350 oktober 20, 1353 marec 22, okoli l. 1356, 1368 september 30 (Mitt. des Musealvereines für Krain 18, 171, 174, 179; 19, 55). — Smojel, 1399 december 6 (Mitt. des Musealver. f. Krain 19, 140). — Efferl, listini v Drž. arh. na Dunaju, 1351 april 10, 1390 februar 22; 1399 december 6 (Mitt. des Musealver. f. Krain 19, 140). — Izak, 1351 april 10 (Grad. za zgodovino Ljubljane); 1353 marec 12, 1356 januar 29, 1366 julij 24, 1369 junij 16, 1369 junij 21 (Mitt. des Musealver. f. Krain 18, 174, 179; 19, 51, 56).

⁶⁷ A. Rosenberg, Beiträge zur Geschichte der Juden in Steiermark, 25, 192 (register); H. Schulsinger, O pravnom i gospodarskom životu Jevreja u Štajerskoj, Koroškoj i Kranjskoj god. 1371—1496 (Jevrejski almanah za god. 5686, 1925, 115 (po J. E. Schererju [opomba 61], 520 in Rosenbergu [ta opomba], 25, op. 5); J. Žontar, v Glasniku Muzejskega društva za Kranjsko, 13 (1932), 24. — Smoel dem Juden Afferleims sun von Laybach gesessen zw Marpur, 1399 oktober 25 (Vetrinjske kopalne knjige, II, n. 417, I, n. 326, v Deželnem arhivu v Celovcu). — Jakel, Jakl, Jekel, 1431 marec 20, 1435 maj 23 (Mitteilungen des Musealvereines f. Krain 20, 209, 204); 1433 marec 13, 1436 januar 4 (listine v Drž. arhivu v Ljubljani); 1439 julij 15 (listina v Drž. arhivu na Dunaju).

Podlogarji začenjajo po podatkih v ohranjenih listinah z bratoma Hermanom (omenjenim med 1297 in 1306) in Eberhardom (omenjenim med 1300 in 1321). Oba se imenujeta meščana ljubljanska. Herman je imel sina Filipa; Eberhard, ki mu je bila žena neka Jakomina, je pa imel sina Klemenca, ki se omenja od 1321 in je umrl pred letom 1361. V drugi polovici 14. stoletja se od Podlogarjev navajajo še Hans (1361), Henrik (1361) in v Ljubljani bivajoči Eberhard (med 1364 in 1394).⁶⁸

Odkod Podlogarji in njihov priimek nam odkriva neka listina iz leta 1341, s katero Filip Podlogar (Phylippe der Puodloger), sin rajnkega Hermana, vitez (aigen man) Herbarta Turjaškega, preda svojemu gospodu Turjaškemu dvor (hof) Podlogom (Puodlog), poleg dvora ležeči mlin, dvor nasproti mlinu na gorici in kmetijo nad dvorom, in hkrati obljubi Turjaškemu, da se brez njegove privolitve ne bo oženil.⁶⁹

Podlog je vasica pri Rašici na Dolenjskem. Po tej in ondodnem dvoru se torej imenuje ta viteški rod, podložen Turjaškim, ki so v teh krajih — med drugim prav Podlogom — imeli zemljiško posest in kmete — podložnike.⁷⁰ Dva Podlogarja, Herman in Eberhard, se pojavita okoli leta 1300 kot meščana v Ljubljani. Hermanov sin Filip je pa — kot se kaže — šel zopet v svoj domači Podlog, dočim Eberhard in njegovi potomci ostanejo v Ljubljani. Ti, kakor da niso pozabili svojega, čeprav zelo skromnega plemiškega izvora, se družijo z malimi kranjskimi, zlasti dolenjskimi vitezi, jih pritegujejo za priče v svojih listinah, se med njimi ženijo. Eberhard Podlogar, ki je v drugi polovici 14. stoletja živel v Ljubljani, ima za ženo Alhaito, ki je bila sestra Ruetleba s Kozjaka, Henrik Gall pa je bil njegov svak.⁷¹

Druga pomembna rodbina s slovenskim priimkom, ki se pojavi v Ljubljani okoli leta 1300, so Kolenci.⁷² Od Eberharda Kolenca (od 1284, umrl pred letom 1330) in Perhtolda Kolenca (1300 do 1304) dalje se javljajo Ljubljanci s tem priimkom v 14. in 15. stoletju. Prav Eberhard in Perhtold Kolenc se, pa imenujeta tudi po Mekinjah pri Kamniku. Izvor Kolencev kaže na ta kraj.⁷³

Eberhard se imenuje najprej po Mekinjah, je pa že 1284 v Ljubljani v poslovni kupoprodaji s Križniškim redom.⁷⁴ Leta 1300 (januar 1) je v neki ljubljanski zadevi in v družbi soprič Ljubljančanov za pričo Eberhard Colienz, dva tedna kasneje (januar 14) sta pa v Šenčurju pri Kranju za pričo brata Perhtold in Eberhard iz Mekinj, naslednjega leta (1301 junij 15

⁶⁸ Glej rodovnik Podlogarji. — V listinah: Podloger, Pudlauger, Pudleger, Pudloger, Pudlougher, Puodlauger, Poedlauwer, Pudedlinger, Puodleger, Puodiogaer, Puodloger, Puogleger, Pvdlinger, Pvodloger, Pvoedloger, Pvedloger.

⁶⁹ Mitt. des Musealver. f. Krain 18 (1905), 158.

⁷⁰ Primerjati je Mitt. des Musealver. f. Krain 20 (1907), 198, 209, 221; Carniola 1910, 130. — Turjaški urbarji iz 1463, 1484, 1485, pred drugo svetovno vojno na gradu Turjaku.

⁷¹ Mitt. des Musealver. f. Krain 19 (1906), 120.

⁷² Kolenc. Po Koštialu (Dom in svet 1906, 620) ime po rastlini, ki ima latinski naziv *lapsana communis*. — Verjetnejša se mi zdi razlaga: v kolencu smo si, wir sind Vertraute, ali pa kolenče, kolenček, das Schoskind (Pleteršnik I, 422).

⁷³ V listinah: Choliencz, Cholinicz, Colencius, Colentz, Colientz, Colienz, Koliencz, Kohientz, Kolienz, Kolintz, der Kolmiczer.

⁷⁴ 1284 november 8 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

in avgust 20) je v Mekinjah dvakrat za pričo Perhtold imenovan Colienz, leta 1304 (marec 20) pa proda Perhtold s priimkom »Gobentz« dve kmetiji v spodnjih Mekinjah s pristankom svoje žene Leukarte in svojih otrok ter svojega brata Eberharda samostanu v Mekinjah; v tej listini je Perhtoldov brat Eberhard priča in sopečatnik.⁷⁵

V letih, ko so bile te listine izdane, se večkrat omenja Ajzenrik (Eisenricus, Eysenricus, Eysenrech, Eysenreich), ki je sedel na kmetiji pripadajoči gospodom z Gamberka (Gallenberg) in bil upravitelj (amman) ustanoviteljice mekinjskega samostana Elizabete z Gamberka.⁷⁶ Ajzenrik (Eisenreich, Eysenreich) je pa ime, ki nanj naletimo sredi 14. stoletja v vrsti ljubljanskih Kolencev.⁷⁷

Tudi pri mekinjskih Kolencih torej isti pojav kot pri dolenskih Podlogarjih; eden malih viteзов s podeželja, Eberhard iz Mekinj, se naseli v Ljubljani, se imenuje tukaj meščan, je leta 1301 ljubljanski mestni sodnik.⁷⁸ Od njega naprej gre vrsta ljubljanskih Kolencev. Kot pri Podlogarjih, tudi pri Kolencih — od starine viteški rod, ki se tudi kot meščani ženijo v viteških krogih. Nikolaj Kolenc v drugi polovici 14. stoletja ima za ženo eno iz rodu Kozjaških.⁷⁹

V 14. in 15. stoletju se omenjajo v listinah številni Kolenci, nekateri kot ljubljanski meščani, drugi kot vitezi v kranjskem podeželju. Ohranjeni in razpoložljivi podatki ne dovoljujejo, da bi jih točneje genealoško mogli povezati.⁸⁰

Eden ljubljanskih Kolencev, »Colencius de Laymbacho« je od 1357 v vojaški službi beneške republike. V znamenitem miru, sklenjenim februarja 1358 v Zadru med Ogrsko-Hrvatsko in Benetkami, je poleg Ulrika in Rihemberka naveden kot pristaš Benečanov tudi »Kolenc«. Ker je napadel nekega po Istri potujočega beneškega plemiča, je 2. novembra 1359 beneška vlada razpisala na glavo »ničvrednega izdajalca« (nequam proditor) Kolenca iz Ljubljane nagrado za tistega, ki ga ubije ali pa živega izroči.⁸¹

Podlogarji in Kolenci so primer domačega plemstva, katerega pripadniki se naselijo v mestu Ljubljani, postanejo in se imenujejo njeni meščani, pridobijo v mestu nepremičnine, stopajo v rodbinske zveze z drugimi meščani in jih skupaj z nekaterimi med njimi moremo šteti v vrste patricijev. Kot v mnogih drugih srednjeveških mestih so tudi v Ljubljani člani mest-

⁷⁵ Fr. Schumi, Archiv f. Heimatkunde 2, 243, 254, 257, 265. — Gobentz v listini iz leta 1304 je paleografsko zelo lahko razločljivo napačno branje mesto Colentz.

⁷⁶ 1300 oktober 9, 1301 junij 15, 1301 avgust 20, 1304 marec 20, 1304 avgust 4, 1304 avgust 28 (Fr. Schumi, Archiv f. Heimatkunde 2, 247, 254, 257, 265, 268, 269).

⁷⁷ 1350 maj 4 (Pettenegg, Die Urkunden... Centralarchives, n. 1236), 1359 marec 12 (Grad. za zgodovino Ljubljane).

⁷⁸ 1301 maj 20 (Grad. za zgodovino Ljubljane), 1301 avgust 1 (Fr. Schumi, Archiv f. Heimatkunde 2, 256).

⁷⁹ 1382 maj 13 (Mitt. des Musealver. f. Krain 19, 1906, 120).

⁸⁰ Glej rodovnik in seznam Kolencev ter ondi navedene listine; na nekatere me je opozoril tov. arhivar B. Otorepec.

⁸¹ G. di Sardagna v Archivio Veneto 13, 286 in v Archeografo Triestino, nuova serie, 7 (1880—1), 27 dalje; J. Zahn v Archiv für österr. Geschichte 56 (1877), 235, op. 2 — Colentius v listinah o zadrskem miru 1358 februar 18 in 25 (Š. Ljubič v Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium 3, 371, 380).

nega patriciata po izvoru tako meščani (cives, purger) kot vitezi (milites, ritter).

Plemiče-meščane v Ljubljani moremo, če se omejimo na našo severno soseščino, vzporediti s primeri iz Koroške in Štajerske. V Šentvidu ob Glini je sin plemiča meščan; v Brežah (Friesach) je ena veja iste rodbine plemiška, druga meščanska; v Gradcu se eden plemiškega rodu gospodov po Gradcu imenovanih imenuje sredi 13. stoletja meščan.⁸² Za kasnejšo dobo navajam za Ljubljano **Paradajzarje**, ki jih najdemo v vrstah meščanov, potem pa zopet med plemiči.

Paradajzarji ali Paradisi so po izvoru Korošci. Od 1192 moremo slediti v listinah viteze s priimkom Paradisus, Paradis, Parades, Pardis in pod.⁸³ Paradeis je kraj, ki ga je iskati blizu Stocklitzja jugovzhodno od Trga (Feldkirchen) na Koroškem. Paradajzarji se na Koroškem omenjajo še 1284.⁸⁴ V 15. stoletju pa se pojavljajo v Ljubljani meščani s priimkom Paradis, Paradeiser: Tomaž (1414) in njegovi sinovi Jurij (1431, 1434, 1453), Miha (1424) in Nikolaj (1431, 1461).⁸⁵ Jurij je pa že 1446 naštet med kranjskimi vitezi.⁸⁶ Od takrat dalje se Paradajzarji povečini prištevajo zopet k pripadnikom plemiškega stanu, tako na Kranjskem, od 16. stoletja pa tudi na Koroškem, odkoder so od starine doma.⁸⁷ Koroški zgodovinar Jakob Unrest pravi v svoji Koroški kroniki, da so Paradajzarji »od starine Korošci« (von Allter Karner); našteva jih pa med tistim koroškim plemstvom, ki je v zadnjih 232 letih odmrlo in prešlo.⁸⁸ Če to število odštejemo od leta ko je Unrest umrl (1500) pridemo v drugo polovico 13. stoletja, ko se Paradajzarji na Koroškem dejansko še omenjajo. Vmes so živeli na Kranjskem in v Ljubljani. V seznamu koroških plemičev iz leta 1446 Paradajzarjev ni, pač pa so v seznamu kranjskih iz tega leta.⁸⁹ Istovetnost koroških Paradajzarjev 13. stoletja z ljubljanskimi meščani-plemiči Paradajzarji potrjuje heraldična upodobitev. Leta 1240 je na grbu koroškega Paradajzarja upodobljena na (heraldični) levi strani navpično razpolovljenega grba-ščita z glavo navzgor se vijoča kača, desna stran

⁸² Fr. Popelka, Untersuchungen zur ältesten Geschichte der Stadt Graz, Zeitschrift des Histor. Vereines f. Steiermark 16 (1919), 284. — Fr. Zwitter, K predzgodovini mest in meščanstva na starokarantanskih tleh, Zgodovinski časopis 6/7, 1952-3, 229.

⁸³ Prvič Mon. hist. duc. Car. 3, 531, n. 1388. — Prim. prav tam, 4, 383, n. 2437.

⁸⁴ Mon. hist. duc. Car. 5, 375, n. 583.

⁸⁵ Gradivo za zgod. Ljubljane, 1414 julij 8 (dve listini); Mittheil. des Museal-Vereins f. Krain 1 (1886), 252; F. Komatar v Jahresbericht realke v Ljubljani za 1903/4, 27; Pettenegg, Die Urkunden des ... Centralarchives, 504, 514, n. 1894, 1924; J. Chmel, Geschichte Kaiser Friedrichs IV, 1, 498 (39). — Mixe (Miha), 1424 (Trst, Archivio diplomatico, Vicedominaria 31, fol. 53, v Mestni biblioteki v Trstu, B. O.). — Nicla Paradis, burger v Ljubljani, njegov brat Jorg, 1431 marec 7 (listina v Drž. arh. na Dunaju, B. O.). — Vicedomski urbar iz leta 1496, v Državnem arhivu v Ljubljani.

⁸⁶ Valvasor, Ehre XV, 349.

⁸⁷ Erläuterungen zum Historischen Atlas der österr. Alpenländer I/4, 90.

⁸⁸ Chronicon Carinthiacum, ed. Hahn, Collectio monumentorum, I (1724), 532.

⁸⁹ Glej opombo 86 in knjigo A. Weiss, Kärnthens Adel bis zum Jahre 1300, 166 dalje.

je pa razpolovljena povprek na dve polji.⁹⁰ Isto heraldično upodobitev najdemo v sestavljenih grbih kranjskih Paradažzarjev, ki nam jih sporoča Valvasor.⁹¹

Kakor so se nekateri plemiči pomeščanili, tako so se nasprotno nekateri meščani povzpeli v vrste plemstva. Zgoden primer za to so ljubljanski Schnitzenbaumerji. Ulrik Schnitzenbaumer (Snicenpaumaer, Snitzenpawmer) je v prvih desetletjih 14. stoletja imenovan meščan in se v listinah navaja kot priča sredi med meščani.⁹² V neki listini njegovih sinov (1328) je večina prič meščanskega izvora.⁹³ Lorenc Snitzenpawmer pečati 1376 listino, ki jo je izdal ljubljanski meščan.⁹⁴ Sredi prve polovice 15. stoletja je pa eden Schnitzenbaumerjev plemeniti (edler) in 1446 je naštet med kranjskimi vitezi.⁹⁵ Med drugim so bile nedvomno rodbinske zveze, ki so pripomogle meščanski rodbini do dviga v plemiški razred. Okoli 1360 ima eden Schnitzenbaumerjev za ženo Katarino, hčerko Nikolaja z Mehovega.⁹⁶

Takih zvez med plemiči in meščani je bilo mnogo. Marsikateri premožen ljubljanski meščan je bil brez dvoma bolj veljaven kot pa reven podeželski mali plemič. Kot kmeta vleče tudi malega podeželskega plemiča v mesta želja po ugodnejšem in udobnejšem življenjskem položaju. Premožni in ugledni meščani-patriciji, že po svojem položaju blizu plemičev, se možijo in ženijo v plemiških vrstah. V 14. stoletju prednjačijo v tem Porgerji. Iremgart, hčerka Nikolaja Porgerja, ima za moža viteza Merchela z Iga.⁹⁷ Jakoba Porgerja žena je bila Mazza iz tirolskega Schrofensteina in Henrik iz Schrofensteina, s katerim je bil Jakob 1327 in 1328 v poslovnih zvezah, je bil prejkone Mazzin oče ali pa brat.⁹⁸ Schrofensteini so bili vitezi Tirolsko-Goriških.⁹⁹ Jakoba Porgerja sin Francišek ima za ženo Katarino iz Mengša.¹⁰⁰ Gregorja Porgerja žena je Elizabeta, hči viteza Veidla s Pšate.¹⁰¹ Podlogarji in Kolenci imajo žene iz viteškega rodu Kozjaških.¹⁰² Ena iz meščanskega rodu »pred vrati« je žena viteza Greifa iz Kolovrata.¹⁰³ Ena hčera meščana Frankota iz Ljubljane ima za moža kranjskega viteza Henrika Leimtascha.¹⁰⁴ Meščan Nikolaj »pred vrati« ima

⁹⁰ Mon. hist. duc. Car. 4, 276, n. 2197. — A. Weiss, Kärnthens Adel bis zum Jahre 1300, 109 (opis grba z navedbo heraldičnih barv).

⁹¹ Valvasor, Ehre, IX, 78, 83, 92, 108.

⁹² 1308 marec 30 (Gradivo za zgodovino Ljubljane), 1309 maj 25 (Gradivo za zgodovino Ljubljane), 1323 oktober 16 (Mitt. des Musealver. f. Krain 18, 139).

⁹³ 1328 maj 22 (Mittheil. des histor. Vereines f. Krain 1860, 98; Gradivo za zgodovino Ljubljane).

⁹⁴ 1376 julij 22 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

⁹⁵ 1427 junij 19, Wilhelm der Snitzenpawmer (Gradivo za zgodovino Ljubljane). — Valvasor, Ehre XV, 348.

⁹⁶ Valvasor, Ehre VIII, 699.

⁹⁷ 1326 julij 22 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

⁹⁸ 1327 julij 4, 1327—8 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

⁹⁹ Fontes rerum Austriacarum, II. Abt., 1, 238. Schrofenstein je ime gradu pri Landecku na Tirolskem.

¹⁰⁰ 1322 oktober 27 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

¹⁰¹ Elizabeta, hči viteza Veidla s Pšate (B. O.).

¹⁰² Glej zgoraj stran 17, 18 in op. 71 in 79.

¹⁰³ 1359 marec 12 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

¹⁰⁴ 1308 december 21 (Fontes rerum Austriacarum, II. Abt., 35, 53).

za ženo Geysel, ki je bila hči viteza Gundakarja iz Blagovice, po moževi smrti pa opatica v samostanu klarisinj v Loki.¹⁰⁵

Odkod so se naselili ljudje v Ljubljano, nam morejo do neke mere povedati priimki, dodani imenom ljubljanskih meščanov in prebivalcev.¹⁰⁶ Priimki te vrste so: Avstrijec (Österreicher), Čeh (Pehaym), Oger (Vnger), Bavarec (Payer), Korošec in Tržačan (Triester).¹⁰⁷ Po raznih krajih Kranjske in sosednjih dežel so označeni ljubljanski meščani in prebivalci. Imenovani so po Blatni Vasi pri Ljubljani (Symon von Ges),¹⁰⁸ Rudniku pri Ljubljani (Sima von Rudnickh),¹⁰⁹ Ihanu (Magret Jauchin),¹¹⁰ Dolu (Lustaller) pri Ljubljani,¹¹¹ (Škofji) Loki (Paul »der Haynna«, in pod.),¹¹² Moravčah (Niclas Marauser),¹¹³ Kočevju (des Kotschewer wittib),¹¹⁴ Ložu (Michel von Los),¹¹⁵ Mokovem pri Trstu (Marincze von Mukaw),¹¹⁶ Pušji vesi - Venzone v Furlaniji (Nicolaus de terra nostra Venzoni nunc

¹⁰⁵ Listini 1340 november 23 in december 6, v Drž. arh. na Dunaju. — 1358 november 8 (Fontes rerum Austriacarum, II. Abt., 35, 323). — F. Schumi v Archiv für Heimatkunde 1, 107.

¹⁰⁶ Za nekatere je zbral podatke J. Maček, Prebivalstvo mesta Ljubljane, v srednjem veku po svojih imenih in priimkih, Kronika slov. mest 3 (1936), 160.

¹⁰⁷ Hensel der Österreicher, 1393 december 20, 1395 oktober 22 (Gradivo za zgodovino Ljubljane). — Chuonrat der Pehaym, 1364 marec 31 (M. Kos, Srednjeveška Ljubljana, 46. op. 192; Gradivo za zgodovino Ljubljane). — Mertel der Vnger, 1385 november 19, 1402 september 2 (Gradivo za zgodovino Ljubljane). — Payer ze Laybach pey sand Hans, 1336 december 20 (Gradivo za zgodovino Ljubljane). — Jursse fleischhakher des Korositsch aidenn (vicedomski urbar 1496 v Drž. arhivu v Ljubljani). — Erasam Triester, 1481 maj 12 (Mittheil. des histor. Vereins f. Krain 1862, 54).

¹⁰⁸ Mittheil. des Museal-Vereins f. Krain 1, 1866, 253.

¹⁰⁹ Vicedomski urbar 1496, v Drž. arhivu v Ljubljani.

¹¹⁰ 1376 december 3 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

¹¹¹ Pavel Lustaler, omenjan od 1427 dalje (v reški notarski knjigi 1438 do 1450 Lustalar). — J. Chmel, Geschichte Kaiser Friedrichs IV., 1, 496—8 (1427 december 28, 1428 junij 25, 1430 oktober 13); Gradivo za zgodovino Ljubljane (1427 junij 19, 1429 januar 5, 1449 april 3); Mittheilungen des histor. Vereins f. Krain 1862, 51 (1427 december 12; 1428 junij 25); listine v Državnem arhivu na Dunaju (1427 junij 20, 1428 junij 25); Mittheilungen des Museal-Vereins f. Krain 1, 1866, 248; S. Gigante v Monumenti di storia Fiumana 2 (1912), 60, 123, 176, 206, 254, 259, 264, 278, 279, 359; isti v časopisu Fiume 1931, 7, 50, 116; M. Zjačić v Vjesniku Državnog arhiva u Rijeci 3 (1955-6), 96, 168, 217, 218, 256, 275, 311, 320, 337. — Poleg Pavla Lustalerja se v 15. stoletju omenjajo še Lustalerji: Ambrož (Monumenti di storia fiumana 2, 7, 81 — 1437-8), Mertt (Mittheilungen des Museal-Vereins f. Krain 1, 1866, 253) in Hieronim (1493 november 15, 1494 maj 9, listini v Državnem arhivu na Dunaju).

¹¹² Gradivo za zgodovino Ljubljane, 1420 september 25, 1426 november 19, 1427 november 24, 1449 julij 20; Pettenegg, Die Urkunden... Centralarchives, 473, n. 1795, 488, n. 1844 (1421 julij 4, 1428 julij 4); Mittheilungen des Musealvereins f. Krain 20 (1907), 239 (1446 marec 21); F. Komatar v Jahresbericht ljubljanske realke za 1903/4, 24 (1435 november 28).

¹¹³ Mittheilungen des Museal-Vereins f. Krain 1 (1866), 254.

¹¹⁴ M. Zjačić v Vjesniku Državnog arhiva u Rijeci 3 (1955-6), 202, 203, 204, 309, 320 (Matej Kočevar v letih 1448 do 1450). — Kočevarjeva vdova, vicedomski urbar iz 1496 v Državnem arhivu v Ljubljani.

¹¹⁵ 1379 oktober 28 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

¹¹⁶ 1395, oktober 22 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

habitans in Laybaco),¹¹⁷ pa Šentvidu (Görg von Sand Veyt)¹¹⁸ in Glanhofenu (Glanhofer) na Koroškem.¹¹⁹ Te navedbe se bi dale še pomnožiti. Johannes, sin slikarja Friderika iz Beljaka in tudi sam slikar, se je preselil v Ljubljano in pridobil tukaj meščanstvo. Kot ljubljanski meščan oziroma Ljubljančan se omenja v letih 1443 in 1453.¹²⁰

Mihela iz Loža hčerka Katarina je imela v mestu Ljubljani hišo, je pa še vedno označena kot podložna grofu Frideriku z Ortenburga, ki mu je Lož takrat pripadal.¹²¹ Spada pač v vrsto tistih kmečkih podložnikov, ki so se, nedvomno v velikem številu, doseljevali v Ljubljano. Meščan je mogel biti tudi nesvoboden podložnik.¹²²

Meščani **Petschacherji** so se v Ljubljano naselili iz Kamnika. Med 1428 in 1458 je bil v Kamniku meščan in vsaj 1458 na bližnjem Perovem gospodar Lenart iz tega rodu. Njegov vnuk Erazem je sicer še vedno gospodar na Perovem, hkrati pa tudi meščan ljubljanski.¹²³

Prvi »Hrovat« v Ljubljani je v neki listini iz leta 1437 med pričami navedeni »Anton Krabat« iz Senja, ki pa se je v Ljubljani mudil le začasno.¹²⁴ Najstarejši meni znani ljubljanski meščan in Ljubljančan s priimkom »Hrovat« je Gašpar Hrovat (Krabath, Krabatt, Krabat, Krobat, Krobath), ki se omenja med 1480 in 1498 in je bil v tem razdobju večkrat v Ljubljani mestni sodnik.¹²⁵ Ta leta se skladajo s časom, ko se vobče na Slovenskem začenja pojavljati priimek Hrovat, ki ga imajo največ prebegi pred Turki iz hrvatskih dežel, pa njihovi potomci.¹²⁶ K priimkom te vrste je navesti za 15. stoletje še Ybana Besiacka, posestnika v ljubljanskem Krakovu, kmeta pri Šentjanžu s priimkom Turkgh (1490) in ljubljanskega meščana Martina Turka (1491).¹²⁷

Za nekatere Ljubljančane se dá dognati, da so se v naše mesto priselili v 15. stoletju iz Bavarske.

V prvi polovici in sredini 15. stoletja je živel v Ljubljani rodbina **Stautheimer**. Po izvoru je bila iz mesta Oetting na Bavarskem. Henrik Stautheimer je bil klerik salzburške dieceze, cesarski javni notar (1421),

¹¹⁷ Akti notarja Gubertina de Novate v Notarskem arhivu v Vidmu, fasc. 11 (po Šumičevem prepisu v Državnem arhivu v Ljubljani, B. O.).

¹¹⁸ 1376 marec 25 (Mitteilungen des Musealvereins f. Krain 19, 1906, 107).

¹¹⁹ Hans Glanhofen, od 1478 dalje (prva listina 1478 januar 25, v Državnem arhivu na Dunaju).

¹²⁰ Fr. Stele v Monumenta artis slovenicae 1, 9 (z literaturo).

¹²¹ 1379 oktober 28 (Gradivo za zgodovino Ljubljane).

¹²² Hans Planitz, Die deutsche Stadt im Mittelalter (1954), 255.

¹²³ Lenart: Fr. Kidrič v Slov. biografskem leksikonu 2, 329 in B. Otorepec v Kamniškem zborniku 1956, 81. — Erazem: Izvestja Muzej. društva za Kranjsko 6 (1896), 137 (1477 julij 4); Mittheil. des histor. Vereins f. Krain 1862, 54; listini 1481 april 5 in 1482 julij 27, v Državnem arhivu v Ljubljani.

¹²⁴ Pettenegg, Die Urkunden... Centralarchives, n. 1926.

¹²⁵ J. Maček v Kroniki slov. mest 3 (1936), 160, 161. — Listine 1480 marec 18, 1484 marec 19, 1487 december 14, 1490 september 13, 1492 maj 7, 1492 julij 15, v Drž. arhivu v Ljubljani. — 1485 november 5 (Mittheil. des histor. Vereins f. Krain, 1862, 54). — 1481 julij 23, 1482 januar 6, 1487 marec 12 (Carniola 1910, 235, 236, 237). — 1491 avgust 27 (G. Rant, Die Franziskaner der österreichischen Provinz, 99). — Caspar Krabat (urbar Nemškega viteškega reda 1490, v arhivu tega reda na Dunaju). — 1498 september 7 (listina v Škofijskem arhivu v Ljubljani).

¹²⁶ M. Kos, Srednjeveški urbarji za Slovenijo 3, (1954), 98.

¹²⁷ Urbar Nemškega viteškega reda 1490, v arhivu tega reda na Dunaju.

nato sodnik v mestu Bruck na Litvi (jugovzhodno od Dunaja, 1429) in že takrat meščan ljubljanski. V Ljubljani sledimo Henrika Stautheimerja kot bogatega hišnega in zemljiškega posestnika do leta 1460. S svojo ženo Katarino je 1449 ob svoji hiši na Bregu v Ljubljani ustanovil cerkvico sv. Klemenca in Fridolina.¹²⁸ Henrikov brat je bil Friderik (umrl pred 23. junijem 1438), kanonik v bavarskem Freisingu in župnik v freisinškem Hainburgu ob Donavi pod Dunajem. Henrikova sestra Katarina, žena ljubljanskega meščana Jurija Maurerja, je tudi imela nepremično in hišno posest v Ljubljani. Jurij Stautheimer — mogoče Henrikov sin — je bil kaplan pri omenjeni cerkvi na Bregu, Stautheimerjevi ustanovi.¹²⁹

Iz Nürnberga je bil ljubljanski prebivalec Bartolomej Parunger (1445).¹³⁰ Po Memmिंगenu, mestu jugozahodno od Augsburga na Bavarskem, se imenuje 1452 ljubljanski mestni sodnik Hanns Memynger in ob istem času meščan Liennhart Meminger.¹³¹ Matej iz Passava na Bavarskem je oče Johannes, leta 1500 javnega notarja v Ljubljani.¹³²

V teritorialnem oziru mnogo bolj na široko segajo priimki po krajih pri tistih, ki so v našem mestu opravljali razne funkcije, ne imenujejo se pa in jih tudi ne štejemo med ljubljanske meščane. Opravljali so povečini svoje funkcije več ali manj začasno in se v Ljubljano navadno niso za stalno naselili. Primerov za to vrsto »Ljubljančanov« bi mogli navesti dolgo vrsto, zlasti še, če bi semkaj prišteli vse tiste, ki so s službenim sedežem v Ljubljani opravljali razne deželne službe in posle, na primer vicedome Kranjske in Marke, »deželne pisarje« (landschreiber), upravitelje celjskih grofov itd.

Svetnim funkcionarjem je dodati cerkvene, ki jih po pravilu ni šteti med prave meščane. Arhidiakoni Kranjske in Marke s sedežem v Ljubljani, ki jih je semkaj odredal oglejski patriarh, pa župniki ljubljanski so pogostokrat tuji. Tuji izvor je zlasti očiten pri višji, pogosto menjajoči se cerkveni hierarhiji, zlasti še po ustanovitvi ljubljanske škofije (1461).

Zlasti mnogo iz raznih krajev prispelih ljubljanskih stanovalcev je bilo med pripadniki redovnih naselbin, ki so bile do 16. stoletja v Ljubljani tri: križniška, frančiškanska in avguštinska. Značaja redovnih naselbin odgovarja, da so bili njihovi pripadniki od vsepovsod. Križniki na primer

¹²⁸ M. Kos, Srednjeveška Ljubljana, 17.

¹²⁹ Listine o Stautheimerjih. — Listine v Drž. arhivu na Dunaju: 1429 januar 4, 1429 maj 13, 1434 oktober 25 (tudi Fr. Zwitter, Starejša kranjska mesta in meščanstvo, 71), 1437 april 7, 1438 junij 23 (tudi v Gradivu za zgodovino Ljubljane); 1449 marec 24, 1449 maj 9 (dve listini), 1449 junij 10, šest prepisov listin iz 1448 in 1449, 1449 julij 24, 1449 julij 25, 1449 avgust 5, 1458 februar 17, 1460 januar 30, 1460 februar 18. — Listini v Škofijskem arhivu v Ljubljani: 1438 januar 7 in 1449 julij 20 (obe tudi v Gradivu za zgodovino Ljubljane). — Listina 1453 september 3, v prepisu iz 19. stol. v Deželnem arhivu v Gradcu. — Izvestja Muzej. društva za Kranjsko 6, 1896, 135 (1455 junij 25). — Mittheilungen des Musealvereines f. Krain 14, 1901, 67 (1451 november 13). — F. Komatar v Jahresbericht ljubljanske realke za 1903-4 (1435 november 28). — Mittheilungen des Musealver. f. Krain 20, 1907, 211, 213, 217, 219, 234, 236 (listine: 1433 julij 20, 1436 julij 31, 1437 januar 28, 1445 julij 6).

¹³⁰ Časopis Fiume 9 (1931), 37.

¹³¹ Mittheilungen des Museal-Vereins f. Krain 1 (1866), 249. Carniola 1910, 22.

¹³² Pettenegg, Die Urkunden... Centralarchives, n. 2242, 2244, 2245, 2246.

se v razdobju od 13. do 15. stoletja imenujejo po Chebu na Češkem, Tropavi v Šleziji, Schrotensteinu in Zwettlu na Nižjem Avstrijskem, Wimpfenu na Württemberškem in še po drugih krajih.¹³³ V ljubljanskem frančiškanskem samostanu so v zadnjih letih 15. stoletja živeli redovniki, ki so bili doma iz Ljubljane, Kamnika, Kočevja, Gorice, s Koroškega, iz Avstrije in Benetk.¹³⁴

V našo obravnavo o izvoru starejšega prebivalstva Ljubljane smo mogli zajeti le sorazmerno majhen del Ljubljančanov v razdobju od 12. do 15. stoletja. Iz virov nam je po imenih in priimkih znanih ljubljanskih meščanov in drugih prebivalcev tega mesta neprimerno veliko več, kot smo jih v naši razpravi obravnavali ali jih vsaj omenili. Pri zelo številnih Ljubljančanih imena, priimki in drugi podatki ne dopuščajo dognati njihov izvor in sorodstvene zveze.

Zelo veliko število je bilo tudi tistih, ki niso bili meščani v ožjem pomenu (*cives*, *purger*, *burger*), ki niso bili upravičeni izdajati in prejemati listine, pa tudi niso v njih navedeni, bodisi kot priče, sopečatniki ali drugače. Imen teh raznih mestnih stanovalcev, tujcev, služabnikov, delavcev v obrti, gostačev, dninarjev itd., pa tudi nižje duhovščine in redovnikov v samostanih, listine starejše dobe navadno ne navajajo, ali pa le bolj po slučaju in poredkoma. Šele od konca 15. stoletja dalje teko viri, ki v večjem številu omenjajo po imenih in priimkih tudi pripadnike teh slojev ljubljanskega prebivalstva v srednjem veku.

Že zgodaj so se v Ljubljano naseljevali in nastanjevali, za stalno ali pa začasno, pripadniki plemiškega razreda. Nekateri so se tukaj tudi pomeščanili, kar smo že povedali, drugi so opravljali začasno razne funkcije in službe, tretji so se celo pomogli in poženili v meščanskih krogih. Vrsta domačih in tujih plemičev je pa pridobila v mestu in njegovem najbližjem območju tudi nepremičnine.

Če povzamemo naša izvajanja, bi o izvoru in sestavi ljubljanskega prebivalstva v razdobju od 12. do 15. stoletja dejali v glavnem naslednje:

1. V prvi dobi, od srede 12. do srede 13. stoletja, so po imenu znani »Ljubljančani« predvsem pripadniki plemiškega razreda, vitezi in drugi, ki so v zvezi s takratnimi gospodarji Ljubljane, Spanheimi, prišli in se naselili v Ljubljani in njeni okolici. Rodu Nussberg—Hrušica—Ljubljana gre med njimi večji pomen.

2. V 13. stoletju se imenuje Ljubljana menjaje trg (*forum*) in mesto (*civitas*). Mesto na novcih iz ljubljanske kovnice iz dobe okoli 1220; v dveh listinah pa, ki sta iz istega leta (1243), enkrat — in to po času prvič — trg, enkrat — in to po času v listinah prvič — mesto.¹³⁵ V drugi polovici 13. stoletja se omenjajo prvi meščani Ljubljane (*cives*, *purger*). Prva znana

¹³³ Heinrichus de Eger, 1301 april 20 (Schumi, Archiv f. Heimatkunde 2, 253). — Henrik iz Tropave, 1336 april 16, 1337 februar 2, umrl pred 1358 februar 15 (Petteneegg, Die Urkunden..., n. 1116, 1122, 1321). — Chunradus de Zwettel, 1301 april 20 (Schumi, Archiv f. Heimatkunde 2, 253). — Heinrichus dictus Scroetenstainer, 1321 februar 16 (Mitt. des Musealvereins f. Krain, 13, 52). — Johann der Swab, 1349 februar 2, 1350 maj 4, 1350 julij 20 (Mittheil. des histor. Vereins f. Krain 1860, 98; Petteneegg, Die Urkunden..., 324, n. 1236, 1238). — Hans von Wimpfen, 1405 (Petteneegg, Die Urkunden..., 436, n. 1658, 1659).

¹³⁴ Izvestja Muzej. društva za Kranjsko 3 (1893), 62.

poimenska omemba meščana je iz leta 1265. Sega še v dobo Spanheimov, in se vključuje v sto let trajajoči dotok »Ljubljančanov« s Koroškega, za časa, ko so bili Spanheimi tudi sicer pospeševalci kolonizacije v bližnji okolici Ljubljane. Kot prvi po imenu znani »Ljubljančani« je tudi prvi po imenu znan ljubljanski meščan iz koroškega, Spanheimom podrejenega viteškega rodu (gospodje iz Krnosa).

3. Za približno stoletno dobo, od konca oblasti Spanheimov v Ljubljani (1269) pa do okoli leta 1370, ko si je Ljubljana pridobila avtonomijo s svojim sodnikom, so za naše mesto značilne maloštevilne, ugledne in premožne rodbine, ki jih moremo imenovati patricijske. F. Gestrin je o njih razpravljal, zlasti o funkcijah, ki so jih opravljali v službi deželnega kneza in mesta, o njihovi pravici pečatenja, o pridobivanju zemljiške posesti po njih in o pomenu, ki ga imajo ti patriciji za razvoj in nastanek ljubljanske avtonomne mestne uprave. Gestrin šteje med ljubljanske patricijske rodbine te dobe: Frankotov rod, Porgerje, Kolence, Šentpeterčane, Podlogarje, Perka, rodbino »Pri vratih« in Watmangerje.¹³⁵ Za nekatere teh smo mogli dognati njihov izvor. Ta kaže: a) na dotok iz italško-furlanskega območja, b) na dotok iz vrst domačega in priseljenega plemstva. V prvega je šteti Porgerje in Frankotov rod, a dodati jim je še Aglerje. Iz domačega plemstva so Kolenci in Podlogarji. Watmanger pomeni to kar suknar, prav suknarji pa so se povzpeli pogostokrat v vrste patricijev;¹³⁷ enako tudi bankirji, ki so poleg židov in Florentincev v tej dobi v Ljubljani Porgerji in Frankotov rod. Razdobje okoli 1270 do okoli 1370 je tudi čas, ko so se v naše mesto naselili Židi (1327). Koliko je bilo dotoka in odkod je potekal iz domačega kmečkega podeželja, tega nam viri ne dovoljujejo dognati, moral pa je biti že pomemben.

4. V naslednjem obdobju, od okoli 1370 pa do konca 15. stoletja se dotok meščanstva in drugega prebivalstva v Ljubljano močno pomnoži in razširi zlasti na dežele na severu. Območje dotoka sega do Avstrije, Bavarške in Češke, seveda ob stalnem prilivu domačega prebivalstva s podeželja. Po številu množeča se slovensko oblikovana imena in priimki kažejo, odkod je to prihajalo, oziroma kakšno je bilo po narodnostni pripadnosti. Le sorazmerno maloštevilna, socialno in materialno kajpak višje, stoječa plast ljubljanskega prebivalstva v srednjem veku je bila neslovenskega izvora. Dotoka iz furlanskih in primorskih krajev v Ljubljano v drugi polovici 14. in v 15. stoletju iz virov skoraj ni zaznati; nasprotno, mogli bi sestaviti seznam Ljubljančanov, ki v tem času niso le po poslovnih opravkih prihajali v primorske in furlanske kraje, marveč se v teh tudi za stalno naselili. S politično ekspanzijo Habsburžanov, usmerjeno od severa na jug proti

¹³⁵ Ljubljana — civitas, na novcih (F. Gestrin, Doneski k zgodovini Ljubljane v srednjem veku, Zgodovinski časopis 5, 1951, 192 dalje). — Ljubljana — civitas, listina 1243 april 13 (R. Puschnig v časopisu Das Joanneum 1, 1940, 143, sedaj tudi v Gradivu za zgodovino Ljubljane). — Ljubljana — forum, listina 1243 (Fontanini, kodeks Miscellanea, II, sign. 647, str. 342, v Državnem arhivu v Benetkah).

¹³⁶ F. Gestrin v Zgod. časopisu 5 (1951), 195.

¹³⁷ F. Gestrin, 196 op. 39, 206. — H. Planitz, Die deutsche Stadt im Mittelalter, 261. — Watmanger je tudi priimek meščanov v Gradcu (A. Dopsch, Die landesfürstlichen Gesamturbare der Steiermark aus dem Mittelalter, 233).

morju v drugi polovici 14. in v 15. stoletju, gredo tudi premiki prebivalstva v tej smeri.

5. Med meščanstvo Ljubljane v ožjem pomenu ni šteti v njej bivajočega duhovništva in plemstva. Duhovništvo je po svojem sestavu glede na izvor kaj različno, glede na bivanje v mestu pa podvrženo močnim fluktuacijam. Pripadniki plemiškega razreda pa prihajajo v Ljubljano, ali kot več ali manj občasni funkcionarji v raznih službah, ali z možnostjo oziroma ženitvijo v meščanskih krogih, ali pa se v mestu začasno in pa tudi za stalno naselijo, kjer nekateri pridobijo oziroma imajo tudi nepremično imetje.

6. Zelo težko je zajeti v proučevanje strukture ljubljanskega prebivalstva vse tiste, ki jih niso šteli med meščane v ožjem pomenu besede, plemiče in duhovništvo, pa razne tujce, dninarje, gostače, delavce v obrti in tako dalje. Šele od konca 15. stoletja pritekajo viri, ki nam v večjem številu navajajo njihova imena.

RODOVNIKI

KRATICE

- AH, F. Schumijev Archiv für Heimatkunde.
FRA, Fontes rerum Austriacarum.
GMD, Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo 13 (1932), razprava: Jos. Žontar.
Banke in bankirji v mestih srednjeveške Slovenije.
Gr., Franc Kos, Gradivo za zgodovino Slovencev.
Gr. Lj., Božo Otorepec, Gradivo za zgodovino Ljubljane v srednjem veku.
MC, Monumenta historica ducatus Carinthiae.
MHVK, Mittheilungen des historischen Vereins für Krain.
MMVK, Mitteilungen des Musealvereines für Krain.
Pettenegg, G. Pettenegg, Die Urkunden des Deutsch-Ordens-Centralarchives in Wien, I, 1887.
UBSt., J. Zahn, Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark.
ZC, Zgodovinski časopis 5 (1951); razprava: Ferdo Gestrin, Doneski k zgodovini Ljubljane v srednjem veku.
nj., njegov, njegova.
u., umrl, umrla.,

NUSSBERG—HRUŠICA—LJUBLJANA

Rajnvik iz Ljubljane—Hrušice 1230 avg.-
1232 30/5 (Gr. 5, 523) — 1243 13/4
(Das Joanneum 1, 144=Gr. Lj.)

sin?:

Rudger-Rudelin

iz Nussberga: 1227 (MC 4, 1927), iz Ljubljane-Hrušice: 1239 28/1 (Gr. 5, 705) do
1270 7/8, 13/8, 22/8 (MC 5, 39)

Rajnvik iz Ljubljane-Hrušice, 1267 20/2
(MC 4, 2923), 1268 16/1 (AH 1, 27), 1275
(Marian, Austria sacra 7, 376)

sin?

Rudelin s Prul, 1328 maj 22 (Gr. Lj.)

Konrad

iz Nussberga: 1236 (MC 4, 2116), 1239
(MC 4, 2170)
iz Hrušice: 1249 15/5 (UB St. 3, 111)
do 1264 27/4 (MC 4, 2834)

1
2
3

šek

Francisco

Lvbez, Lubzo, Lvbetze, Lubitz
1284 8/11?, 1285 5/3?, 1295 20/3,
1301 21/5. Gl. stran 14.

Verland
1280 22/7 — u. pred 1299 25/7. Podatkom v GMD 13, 32, op. 21 in v ZČ 5, 201, op. 80, je dodati 1299 25/7 (Gr. Lj.); v GMD črtati 1271 17/11 in 1309 8/2, v ZČ 5, 201, op. 80 pa 1297 24/12. Nj. žena verjetno: Marss, 1299 25/7

Nikolaj
1280 22/7 — 1326 22/7. Podatkom v GMD 13, 32, op. 22 in v ZČ 5, 201, op. 80, je dodati 1308 30/3, 1309 25/5? in 1326 22/7 (vse Gr. Lj.). 1. žena: Komstanca, hči Nikolajeva, u. pred 1280 22/7. 2. žena: Mareta, 1314 6/5

Lenart
1307 13/6 — u. pred 1359 25/9. Podatkom v GMD 13, 32, op. 27 in v ZČ 5, 201, op. 80, je dodati 1308 30/3, 1309 25/5, 1314 14/5, 1328 17/8, 1328 14/9, 1330 11/4, 1330 26/12, 1336 20/12, 1338 12/5 (vse Gr. Lj.); v ZČ 5, 201, op. 80, črtati 1313 27/12, 1339 15/11. Nj. žena: Jera (Gertrud), 1341 9/12

Irmgart
1326 22/7. Nj. mož: Merchel z Iga (GMD 13, 23)

Jakob
1308 30/3 — 1358 29/6. Podatkom v GMD 13, 32, op. 23 in v ZČ 5, 201, 202, op. 80, je dodati 1308 30/3, 1309 25/5, 1322 27/10, 1327/8, 1328 8/3, 1330 11/4 (vse Gr. Lj.) in okoli 1320 (Ce fastu ?, 1956, 32). Nj. žena: Mazza iz Schrofensteina, 1327 4/7

Vitalis
1350 4/5 — u. pred 1364 31/3. Podatkom v GMD 13, 33, op. 36, je dodati 1352 19/11, 1358 1/11, 1364 31/3 (vse Gr. Lj.) in 1353 24/8 (list. Drž. arh. Dunaj). Nj. žena Katarina (die Vitalessin), 1383 3/3 (Gr. Lj.)

Gregorij (Grözzel)
1358 1/11 — 1383 13/1. Podatkom v GMD 13, 33, op. 36 in v ZČ 5, 201, op. 80 in 202, je dodati 1374 24/8 in 1383 13/1 (oboje Gr. Lj.). Nj. žena: Elizabeta, hči Veldia s Pšate, 1358 1/11, 1362 17/5

Lenart (Liendel)
1359 25/9 — 1366 22/3. Podatkom v ZČ 5, 201, op. 80 in 202, je dodati 1359 25/9 (Gr. Lj.). — Nj. žena (verjetno): Katarina ?

Hansel
1374 24/8, 1383 13/1 (oboje Gr. Lj.) ?

Marjeta
1326 22/7 (GMD 13, 23)

Francšek
1322 27/10, 1330 25/5, u. pred 1330 11/4. Podatkom v GMD 13, 23 in v ZČ 5, 202, je dodati 1330 11/4 (Gr. Lj.). Nj. žena: Katarina iz Mengša, 1322 27/10, 1330 11/4

Lenart
1322 27/10 (Gr. Lj.)

Lenart,
nj. žena Katarina, 1431 23/4 (listina v arhivu franciskanskega samostana v Ljubljani)

AGLERJI**Albo iz Ljubljane**

u. pred 1293

(gl. str. 13)

Veriand (Guariendus) Agler

1300 1/1, 1309 9/2, 1336 20/12

(gl. str. 13 in op. 38)

| ?

Nikolaj Agler

1328 17/8 — 1340 5/11

(gl. str. 13 in op. 39)

Alber

1300 1/1 — 1306 13/. Podatkom v ZČ 5, 203, op. 104, je dodati 1306 13/5 (Gr. Lj.).

Nj. žena **Agneza**, 1305 28/5 (AH 2, 271, n. 101), 1306 13/5 (Gr. Lj.)**Tomaz Agler**

1362 10/8, 1363 24/8,

1368 19/1

(gl. str. 13 in op. 40)

Leonart

1362 10/8

(gl. str. 13 in op. 40)

FRANKOTOV ROD**Frankot**v Ljubljani že pred 1291/2 — omenja se do 1309 9/2. Nj. žena **Margareta**, 1308 30/3**Lenart**

1308 30/3, 1308

21/12

Veriand

1308 30/3

hči,nj. mož: **Henrik »der****Leimtasch«** 1308

21/12

Jurij (Görg)

»der Frankut«, ver-

jetno Frankotov sin,

u. pred 1385 24/2

Podatki o Frankotovem rodu v ZČ, 5, 201 in zgoraj stran 15.

Klemen, duhovnik

1385 24/2

PODLOGARJI**Herman**

1297 24/12 — 1306 13/5, u. pred 1341 12/9.

Podatkom v ZČ 5, 204, je dodati 1306 13/5

(Gr. Lj.)

|

Filip

sin umrlega Hermana 1341 12/9

(MMVK 18, 158)

Eberhard

1300 1/1 — 1321 24/8. Podatkom v ZČ 5, 204, je dodati 1306 13/5 (Gr. Lj.) in 1313

28/12 (Petteneegg, 916, 917). Nj. žena **Jako-****mina**, 1302 1/8

|

Klemen

1321 23/4 — u. pred 1361 7/4. Podatkom v ZČ 5, 204, je dodati 1339 9/5 (MHVK

1860, 98), 1350 14/1 (list. Drž. arh. Dunaj),

1350 13/2 (list. Dr. arh. Dunaj), 1353 24/8

(MMVK 1900, 58), 1361 7/4 (list. Drž. arh.

Dunaj). Nj. žena: **Elizabeta**, 1361 7/4 (list.

Drž. arh. Dunaj)

Hans

1360 9/3 (list. Drž.

arh. Ljubljana),

1361 7/4 (list. Drž.

arh. Dunaj)

Henrik

1361 7/4 (list. Drž.

arh. Dunaj)

Eberhard

1364 27/8 — 1394 23/4. Po-

datku 1382 13/5 (v ZČ 5,

204), je dodati 1364 27/8

(list. v Hofkammerarchiv na

Dunaju), 1385 19/2 (Gr. Lj.),

1385 24/2 (Gr. Lj.), 1394 23/4

(Orožen, Das Dekanat Dra-

chenburg, 535). Nj. žena **Al-****hait** s Kozjaka, 1382 13/5**hči,**nj. mož **Henrik****Gall**, 1382 13/5

KOLENCI

Eberhard			Perhtold		
1284 8/11 — 1312 4/2, u. pred			1300 14/1 — 1304 20/3		
1330 28/2. Podatkom v ZČ 5,			Nj. žena Leukarta		
202, je dodati 1301 10/8,			(glej str. 17, 18.)		
1306 13/5 (oboje Gr. Lj.) in					
1312 4/2 (list. Drž. arh. Du-					
naaj). (Glej tudi str. 17.)					
Konrad	Henrik	Eberhard	Vilbirga	Alheit	Otokar - - -
Vsi 1304 20/3 (gl. str. 17)					1330 28/2 (Bibl. Comunale, Videm, notar. knjiga Gabriela de Cremona II/2, fol. 11')

Nekateri drugi Kolenci

1. Ajzenrik (Eisenreich), 1300 9/10 — 1304 28/8 (str. 18)
2. Leopold, 1345 24/4 (ZČ 5, 202), 1350 13/2 (list. Drž. arh. Dunaj), 1364 24/4 (list. Drž. arh. Dunaj), 1364 24/4 (list. Drž. arh. Dunaj), nj. brat Mert
3. Gaestlein, 1345 24/4 (ZČ 5, 202)
4. Ajzenrik, 1350 4/5, 1359 12/3 (str. 18, glej tudi ZČ 5, 202), nj. brat. Hainzel
5. Hainzel, Ajzenrikov brat, nj. žena Kunigunda, citat pri Ajzenriku pod 4 in 1360 28/6, 1360 4/10, 1364 17/3, vse tri listine v Drž. arhivu na Dunaju
6. Anderl, imenovan lantman, 1364 27/8 (list. v Hofkammerarchiv na Dunaju)
7. Mert, 1364 26/4 (list. v Drž. arh. na Dunaju), nj. brat Leopold
8. Albreht, 1364 26/4 (list. v Hofkammerarchiv na Dunaju)
9. Kolec iz Ljubljane, 1357—1359 (gl. str. 18)
10. Nikolaj, podatkom 1378 14/12 in 1382 13/5 (ZČ 5, 202) je dodati 1376 6/12
11. Martin, 1433 3/3 (ZČ 5, 202)
12. Miha, nj. hči Ana, poročena Rauch, 1445 11/10 (ZČ 5, 202)
13. Hans, 1462 10/5, 1470 20/1 (obe listini Drž. arhiv v Ljubljani)

LES ORIGINES DE LA POPULATION MÉDIÉVALE DE LJUBLJANA

L'auteur étudie les origines et la composition de la population de Ljubljana entre le XIIe et le XVe siècle.

1. Dans la première période qui va du milieu du XIIe au milieu du XIIIe siècle, les habitants de Ljubljana dont nous connaissons les origines sont surtout des chevaliers et autres nobles, venus de Carinthie à la suite des Spanheim qui étaient alors les maîtres de la ville. Parmi ces familles qui se sont fixées à Ljubljana ou dans ses environs, se distingue surtout celle de Nussberg (château en Carinthie) qui avait des biens à Hrušica (village près de Ljubljana) et dans la ville même.

2. Au XIIIe siècle, on donne à Ljubljana tantôt le nom de bourg (forum), tantôt celui de ville (civitas). Dans deux documents de 1243, on trouve une fois — pour la première fois — le terme de bourg, et une fois — encore pour la première fois — celui de ville. Dans la seconde moitié du XIIIe siècle, on mentionne les premiers bourgeois (cives, purger) de Ljubljana. Le premier bourgeois cité nommément dans un document de 1265 appartient encore à l'époque des Spanheim, à cette période de cent ans où les Spanheim colonisaient la ville et ses environs avec des Carinthiens. Comme les premiers habitants de la ville dont les noms nous soient parvenus, ce premier bourgeois est lui aussi d'une famille carinthienne, celle des seigneurs de Krnos — Gurnitz, vassaux des Spanheim.

3. Dans la période suivante qui a duré quelque cent ans, depuis la fin de la seigneurie des Spanheim (1269) jusqu'environ 1370, lorsque la ville obtint l'autonomie avec son propre juge, l'élément caractéristique est représenté par un petit nombre de familles estimées et riches qui peuvent être considérées comme patriennes. Pour certaines, nous avons pu découvrir leurs origines et constater qu'elles descendaient: a) des familles italo-frioulanes, b) de la noblesse du pays ou immigrée. Au premier groupe appartiennent les membres de la famille Agler dont le nom rappelle la ville d'Aquilée, les riches et fameux Porger qui semblent être d'origine frioulane, ainsi que les Frankot. De la noblesse du pays descendent les Podlogar, venus de Podlog en Basse-Carniole, et les Kolenc de Mekinje, près de Kamnik. Les Paradažzar qui descendaient d'une noble famille carinthienne, furent plus tard anoblis de nouveau. Dans la première moitié du XIVe siècle, il se forme dans la ville une colonie des Juifs (1327). Nos sources ne nous permettent pas de constater combien d'habitants étaient d'origine paysanne, bien entendu slovène, ni de quelle région ils étaient venus, mais ce groupe devait être considérable.

4. Au cours de la période suivante, entre environ 1370 et la fin du XVe siècle, l'affluence des bourgeois et d'autres habitants augmente encore. Ces nouveaux habitants sont d'origines plus diverses que leurs prédécesseurs, ils arrivent surtout du Nord, d'Autriche et même de Bavière et des pays tchèques, mais une partie considérable de nouveaux citadins est naturellement formée par des éléments venus de la campagne slovène. Les prénoms et les noms de forme slovène, de plus en plus nombreux, indiquent l'origine et l'appartenance ethnique des nouveaux habitants de la ville. Vers la fin du XVe siècle, on voit beaucoup d'immigrants serbes et croates qui avaient fui devant les invasions turques. Les Frioulans et les gens du Littoral se font plus rares, car dans les sources de la seconde moitié du XIVe siècle et dans celles du XVe siècle on n'en trouve presque aucune trace; on pourrait par contre dresser une liste des habitants de Ljubljana qui voyageaient pour leurs affaires en Frioul et dans le Littoral et qui, souvent, s'y fixèrent. L'expansion politique contemporaine des Habsbourgs, dirigée vers le Sud et vers la mer, eut pour conséquence un déplacement analogue de la population.

5. Si l'on considère la population de Ljubljana d'un point de vue plus strict, il faut faire abstraction de la noblesse et des prêtres habitant la ville. Le clergé est, d'après sa composition, d'origine fort variée, et sa domiciliation dans la ville est soumise à une fluctuation constante. Les membres de la noblesse arrivent dans la ville, soit comme magistrats plus ou moins temporaires, soit par des alliances avec la bourgeoisie; d'autres s'y fixent pour quelque temps ou même d'une manière permanente.

6. Il est fort difficile d'inclure dans l'étude de la structure de la population tous les éléments qui ne font pas partie de la bourgeoisie proprement dite: les nobles et les prêtres, ainsi que divers étrangers, tacherons, domestiques, ouvriers artisanaux, etc. Les sources qui nous transmettent leurs noms ne se font un peu nombreuses qu'à partir de la fin du XVe siècle.